

Masteruddannelse
i
Gymnasiepædagogik/Ledelse

ved
Dansk Institut for Gymnasiepædagogik
Syddansk Universitet

Holberg Programmet
Refleksion
Fordybelse
Handling

Gymnasiepædagogik
Nr. 6. 2000

GYMNASIEPÆDAGOGIK

Nr. 6

Januar, 2000

Redaktør: Finn Hauberg Mortensen (DIG)

Tel: (+45) 65 50 31 29

Fax: (+45) 66 15 56 70

E-mail: Finn.Hauberg.Mortensen@dig.sdu.dk

Udgivet af

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik

Syddansk Universitet

Odense Universitet

Campusvej 55

5230 Odense M

Tryk: Syddansk Universitets Trykkeri

Oplag: 600

ISSN: 1399-6096

ISBN: 87-7938-006-9

Indhold

Forord	5
1. Holberg Programmet:	
Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik	7
1.1. Indledende	7
1.2. Modul og master	8
1.3. Uddannelsessteder	8
1.4. Tilrettelæggelse	9
1.5. Normering	11
1.6. Deltagerforudsætninger og meritoverførelse	11
1.7. Moduler i de fem grenvalg	12
1.8. Hvem står bag?	13
2. Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse	16
2.1. Modul 1: Kulturkoder	16
2.2. Modul 2: Læringsteorier og praksisformer	18
2.3. Modul 3: Kommunikation	19
2.4. Modul 4: Ressourcestyring	20
2.5. Modul 5: Strategisk ledelse	22
2.6. Modul 6: Casestudies: Lederskab	24
Praktiske informationer	25

Forord

Informations-samfundet stiller høje og komplekse krav til ledelse af pædagogiske institutioner og til pædagogisk ledelse. Det hefte, du har i hånden, informerer om en ny lederuddannelse, der er specielt tilrettelagt ud fra behovene i de gymnasiale uddannelser (det almene gymnasium, hf, hhx, htx).

Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik/Ledelse bruger refleksionsfremmende pædagogik og giver adgang til en omfattende praksisrelateret viden. MA-studerende vil komme i dialog om deres erfaringer og perspektivere disse i mødet med aktuel dansk og international forskning. Uddannelsen vil således styrke MA-studerendes forudsætninger for at varetage opgaver inden for gymnasial ledelse. Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik anvender IT til vejledning og kommunikation på holdene. De mindre projekter ved afslutningen af de første 5 semestermoduler kan ligesom det større afslutningsprojekt i 6. semester tones efter individuelle erfaringer og interesser, således at uddannelsen har indbygget fleksibilitet.

Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik/Ledelse er tilrettelagt både for nuværende institutionsledere og for lærere, der ønsker at erhverve eller styrke deres ledelseskvalifikationer. Uddannelsens enkelte moduler kan vælges efterhånden, som de udbydes – en sådan forskningsbaseret, længerevarende efteruddannelse er anbefalet som en ny mulighed i Undervisningsministeriets rapport om efteruddannelse af gymnasie- og hf-lærere. Vælges uddannelsen i sin helhed, kan der evt. ske godskrivning af visse moduler på baggrund af tidligere uddannelsesforløb. Uddannelsen er tilrettelagt som deltidsundervisning.

Ligesom de øvrige grene er Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse planlagt af erfarne specialister: rektor Marianne Abrahamsen, Marselisborg Gymnasium; rektor Jens Thodberg Bertelsen, Odense Katedralskole; rektor Niels Clausen, Frederikssund

Gymnasium; sekretariatschef Erik Damberg, Syddansk Universitet; lektor Jørgen Gleerup, Syddansk Universitet; vicedirektør Carl Korup, Vejle Handelsskole; professor Finn Hauberg Mortensen, Syddansk Universitet, rektor Lene Pind, Tornbjerg Gymnasium, lektor Peter Henrik Raae, HFC Efterslægten.

Med en varm tak til arbejdsgruppens medlemmer for en inspirerende indsats, byder vi med glæde kommende brugere velkommen til Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse. Uddannelsen vil kunne påbegyndes i 6 byer, spredt over Danmark, pr. 1. september 2000.

Med venlig hilsen

Erik Damberg
sekretariatschef

Finn Hauberg Mortensen
professor, institutleder

1. Holberg Programmet: Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik

1.1. Indledende

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik (DIG) er oprettet af Syddansk Universitet i oktober 1998 med det formål at gennemføre forskning og forskeruddannelse i almenpædagogik, fagdidaktik og ledelse i relation til gymnasieområdet (det almene gymnasium, hf, htx, hhx) og i sammenhæng dermed at udbyde faglig, fagdidaktisk og almenpædagogisk videre- og efteruddannelse. Institutet skal desuden opbygge bibliotek og andre samlinger på området.

DIG har fire uddannelsesprogrammer, som henvender sig målrettet til de ansatte i de gymnasiale uddannelsesinstitutioner. Uddannelserne adskiller sig i niveau, omfang og sigte, men har alle til formål at levere ny, forskningsbaseret viden til gavn for udviklingen af den gymnasiale sektor. Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik er den eneste af sin art i Danmark. Den er godkendt af Undervisningsministeriet, og udbydes af Syddansk Universitet under Lov om åben uddannelse.

DIG's uddannelsesprogrammer er opkaldt efter fremragende, danskere med afgørende indflydelse også på vor tids opfattelse af personlighed, pædagogik og videnskabsformidling. Ph.D.-skolen i de gymnasiale uddannelsers almenpædagogik og fagpædagogik har således navnet Kierkegaard Programmet. Det er etableret pr. august 1999, og Ph.D.-stipendiaterne vil ligesom DIG's videnskabelige medarbejdere gennem deres undervisning medvirke til at forankre masteruddannelsen i aktuel forskning. Instituttet har med studiestart pr. september 1999 overtaget undervisningen i Teoretisk pædagogikum for gymnasie- og hf-lærere – Grundtvig Programmet. Ørsted Programmet er ramme om DIG's konferencer.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik har navn efter Ludvig Holberg. Han forbandt som oplysningsmand og formidler refleksion, fordybelse og handling. Holberg var internationalt inspireret

som lærer, leder og lærd. Med sit værk og virke har han vist vej til dette nye efter- og videreuddannelsesinitiativ.

Med dette hefte introducerer Dansk Institut for Gymnasiepædagogik Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse. Dette uddannelsesforløb indgår som ét ud af 5 grenvalg i Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik. Øvrige grenvalg er: Studievejledning, Almenpædagogik, Fagpædagogik og IT-pædagogik. To indledende moduler er grenenes fælles stamme. Sidst i hvert forløb er placeret et projektmodul.

Hver af de 5 uddannelsesforløb kan følges på deltid i 3 år (svarende til 1 års fuldtidsstudier). Forløbene består af 6 moduler, hvoraf de 2 første er fælles. Det er muligt at tage modulerne enkeltvis. Hver især er modulerne sammensat, dels af temaer, der er fælles for holdet, dels af projektopgaver, hvor den enkelte MA-studerende kan vælge fokus ud fra erfaringer og faglighed.

De formelle bestemmelser om Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik, herunder bestemmelser om optagelsesbetingelser og eksamen, fremgår af ministeriets bekendtgørelse om uddannelsen. Der henvises desuden til Studieordningen for Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik, der ligesom bekendtgørelsen fås ved henvendelse til instituttet.

1.2. Modul og Master

Mellem de enkelte moduler etableres normalt ikke progression eller anden sammenhæng, der gør deltagelse i forudgående moduler til en betingelse. Undervisningen i hvert enkelt modul har progression, specialisering og individualisering, idet de er struktureret over sekvensen teori/analyse/handling/analyse.

Modulerne vil blive udbudt, så interesserede kan gennemføre en hel masteruddannelse. Sådanne vil have fortrin i forbindelse med optag til de følgende moduler, men der vil i tilfælde af tompladser blive optaget andre ansøgere til hvert modul.

1.3. Uddannelsessteder

De enkelte moduler af uddannelserne afvikles i byer fordelt over landet, idet der løbende gennem uddannelsen justeres for at opnå minimal transporttid under hensyn til deltagerantal.

Modul 1-2 afvikles i København, Roskilde, Odense, Kolding, Viborg og Århus. Under forudsætning af fornøden tilslutning kan disse moduler også afvikles andetsteds.

Modulerne 3, 4 og 5 i Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse og Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning afvikles i København og Kolding.

Modulerne 3, 4 og 5 i Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik og Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik og Masteruddannelse i IT-pædagogik afvikles i Roskilde og Århus.

Weekend-seminarerne i modul 1-6 afvikles i Odense i tilknytning til DIG.

Vejledningsaktiviteter i tilknytning til undervisningen vil ligesom den løbende kommunikation på holdene kunne foregå elektronisk. DIG vil betjene sig af videokonference og andre tekniske hjælpemidler for at sikre alle rimelig adgang til kurserne og de tilknyttede studieaktiviteter, men må overlade det til MA-studerende at sikre sig opkoblinger og andre nødvendige tekniske faciliteter.

1.4. Tilrettelæggelse

Fire generelle forhold fremhæves mht. tilrettelæggelsen:

- kontakten til læreren opretholdes gennem hele forløbet, og dermed også de muligheder, der ligger i at arbejde med et sådant erfaringsrelateret stof på et hold bestående af andre erfarne lærere, som også vil kunne fungere som sparringpartnere i en diskussion af det færdige resultat
- en stor variation i arbejdsformer, inkl. elektronisk kommunikation og andre former for IT-støtte stilles til rådighed, således at undervisningens form kan supplere den overvejelse, der er gjort over forløbet af hvert modul. Det skal ikke blot kunne fungere som led i en samlet uddannelse, men også som et selvstændigt, afsluttet forløb. Der skelnes her mellem, dels en læringsteoretisk bevægelse gennem det enkelte semester (teori 1 – praksis – refleksion – teori 2), dels en metodisk bevægelse fra fælles stof i forelæsningsform på seminarer/ kollokvier via faglig/pædagogisk differentiering i grupper til individuel vejledning og opgaveskrivning.

- variationen i arbejdsformerne muliggør, at et givet hold på én af uddannelserne spalter sig op i grupper, der hver arbejder med deres vinkler på et givet stof (jf. fx forskellen mellem lederens, vejlederens og underviserens tilgang til konkrete problemstillinger), eller som hver arbejder med deres faglige stof, måske ud fra den samme vinkel. I nogle sammenhænge – fx i forbindelse med de weekend-seminarer, der er indbygget i modulerne – kan sådanne grupper så mødes på tværs af holdgrænserne om emner af fælles interesse. I andre sammenhænge kan flere hele hold deltage samtidig i aktiviteter, fx i gæsteforelæsninger på weekend-seminarerne.
- variationen af arbejdsformer muliggør også en individuel tilrettelæggelse af visse dele af modulerne, såvel indholds- som arbejdsmæssigt. Også dette indebærer en stor fleksibilitet for tilrettelæggelsen og dermed for en økonomisk rentabel drift af uddannelserne.

De MA-studerende må påregne meget hjemmearbejde i form af selvstudium og opgaveløsning. DIG vil ved optagelsen blandt underviserne stille en vejleder til rådighed for hver MA-studerende. Instituttet vil ligeledes give den MA-studerende adgang til sine samlinger. Der vil i tilknytning til de enkelte hold og uddannelser blive åbnet elektroniske kontaktfora på DIG.

De enkelte moduler afsluttes med en prøve: En mindre projekt-opgave, der forelægges til mundtlig diskussion på det afsluttende weekend-seminar efter modul 1-5 – og en masterafhandling, der ligeledes forelægges til diskussion på et weekend-seminar efter modul 6.

Fællesmodul for alle uddannelser er: Kulturkoder og Lærings-teorier og praksisformer.

Fællesmodul for Almenpædagogik og Fagpædagogik er: Fagsyn og curriculum.

Fællesmodul for Fagpædagogik og IT-pædagogik er: IT og faget.

Videre er det et fælles træk for alle fem uddannelser, at der i 6. modul udarbejdes én eller flere case-studies inden for det pågældende felt, men gerne med tilvalg af problemer og emner fra andre dele af

programmet. MA-studerende vil i den sammenhæng formentlig have udbytte af aktiviteter på tværs af grænsen mellem de enkelte uddannelser: formentlig gælder det både i videnskabsteori og metodik og i forbindelse med fremlæggelsen af afhandlingerne til debat.

Ligesom de obligatoriske moduler kan også fællesmodulerne præges mht. indhold og tilgang af den uddannelse, hvori de indgår – en del af undervisningen kan differentieres, evt. i form af individuel vejledning (jf. beskrivelsen af de enkelte uddannelser).

1.5. Normering

En afsluttet masteruddannelse er normeret til ét årsværk, som afvikles på tre år, altså på 6 semestre à 14 uger à 3 konfrontationstimer (k.t.)

Det valgte studietempo skulle sikre, at kursister med fuldtidsarbejde kan følge undervisningen. Kursusundervisningen søges af samme årsag afholdt om aftenen.

I første studieår afholdes i hvert af de to semestre: kursusundervisning i 8 uger (24 k.t.), ét weekend-seminar (6 k.t.) samt en opgaveskrivning under individuel vejledning i en periode på 4 uger (12 k.t.).

I andet studieår afholdes i hvert af de to semestre: kursusundervisning i 8 uger (24 k.t.), én sommerskole eller ekskursion (efterår, 12 k.t.), ét weekend-seminar (forår, 6 k.t.) samt opgaveskrivning under individuel vejledning i en periode på 4 uger (12 k.t.).

I tredje studieår afholdes i hvert af de to semestre: weekend-seminar (12 k.t.) samt en opgaveskrivning under individuel vejledning i en periode på 8 uger (24 k.t.). Den samlede timetalsbelastning på udfærdigelsen af master-opgaven vil derfor svare til som minimum $1/5$ af det samlede timetal.

Konfrontationstimebelastning for kursister: 1. semester: 42 k.t.; 2. semester: 42 k.t.; 3. semester: 48 k.t.; 4. semester: 42 k.t.; 5. semester: 36 k.t.; 6. semester: 36 k.t.

1.6. Deltagerforudsætninger og meritoverførelse

Masteruddannelserne henvender sig til professionelt erfarne erhvervsaktive ledere, vejledere og lærere, jf. herom i beskrivelsen af de enkelte uddannelser.

Meritoverførselsregler til og fra masteruddannelserne udformes efter følgende retningslinier:

Der kan i alt til den enkelte masteruddannelse kun meritoverføres kurser svarende til 2 moduler, men det sker efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Masteruddannelsen kan delvis eller som helhed gennemføres som selvstudium med begrænset vejledning, således at en erhvervelse af graden kan ske efter eksamen i de moduler, som resterer efter evt. meritoverførelse.

Enkeltmoduler afsluttet med prøve kan senere indgå i en masteruddannelse med fuld merit under forudsætning af, at de hører til blandt modulerne i den pågældende uddannelse.

En afsluttet masteruddannelse og afsluttede moduler kan efter konkret vurdering indgå som meriterende afløsning af dele af kursuskravet til DIG's Ph.D.-uddannelse. Der kan i den forbindelse kun ske afløsning af begrænsede dele af forskeruddannelseskurserne og kun i den udstrækning dette godkendes af vejleder og institutleder.

Almenpædagogiske og fagpædagogiske kurser gennemført i andet regi kan efter konkret vurdering give merit i de tilsvarende masteruddannelser, forudsat at de pågældende kurser, dels er forskningsbaserede og afsluttet med eksamen, dels er bestået på rimeligt niveau og endelig indholdsmæssigt modsvarer modulerne i den pågældende masteruddannelse.

I forbindelse med en evt. udvidelse af pædagogikum vil der efter nærmere regler kunne godskrives elementer herfra i en masteruddannelses første og evt. andet modul under forudsætning af, at de pågældende elementer er relevante og bestået på rimeligt niveau. Der kan i den forbindelse kun ske en begrænset reduktion af kravet til masteruddannelsen.

Allerede gennemført overbygningsuddannelse på studievejlederuddannelse kan efter konkret vurdering godkendes som del af masteruddannelsen i vejledning.

Ledelseskurser gennemført i andet regi kan efter konkret vurdering godkendes som del af masteruddannelsen i ledelse.

Sager vedr. meritoverførelse afgøres efter den for universitetsstudier almindelige procedure.

1.7. Moduler i de fem grenvalg

Indholdet af modulerne i hvert af de 5 uddannelsesforløb er beskrevet i et hefte svarende til det nærværende, hvor Masteruddan-

nelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse beskrives detaljeret. De øvrige uddannelsesforløb indeholder flg. moduler:

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Kommunikation; Modul 4: Ressourcestyring; Modul 5: Strategisk ledelse; Modul 6: Casestudies: Lederskab.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Kommunikation; Modul 4: Vejledning og uddannelse i forhold til arbejdsmarkedet; Modul 5: Vejledningen i et krydsfelt; Modul 6: Casestudies: Studievejledning.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Klasserummet, elever og lærere; Modul 4: Fagsyn og curriculum; Modul 5: Skoleudvikling; Modul 6: Casestudies: Almenpædagogik.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Fagsyn og curriculum; Modul 4: Faget set i et udviklingsperspektiv; Modul 5: IT og faget; Modul 6: Casestudies: Fagpædagogik.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/IT-pædagogik

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Redskaber, forudsætninger og roller; Modul 4: IT-udviklingen; Modul 5: IT og faget; Modul 6: Casestudies: IT-pædagogik.

1.8. Hvem står bag?

Planlæggere

Planlægningsgruppen bag Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse er nævnt i forordet. For så vidt angår de øvrige grene har flg. medvirket:

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning: studievejleder Grethe Bay, VUC Århus, kursusleder på studievejlederud-

dannelsen; studievejleder Inge Carlé, Frederikshavn Gymnasium og hf, Studievejlederforeningen; sekretariatschef Erik Damberg, DIG; studievejleder Kirsten Enemark, Tietgenskolen, Odense; fagkonsulent Peter Føge Jensen, Undervisningsministeriet; studievejleder Kirsten Rasmussen, Odense Tekniske Skole; studievejleder Benny Wielandt, Gladsaxe Tekniske Skole.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik: adjunkt Tine Bak, Vestre Borgerdyd Gymnasium og Kursuscenter, studiekredskonsulent; sekretariatschef Erik Damberg, DIG, lektor Adda Hæstrup, Svendborg Gymnasium, gymnasiemedarbejder i Fyns Amt; lektor Erik Prinds, Viborg Amtsgymnasium og HF, medl. af GL's hovedstyrelse; lektor Knud Rasmussen, Marselisborg Gymnasium, kursusleder ved Teoretisk Pædagogikum; lektor Lillian Zøllner, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik: lektor Benny Christensen, Fyns Studenterkursus, Historielærerforeningen; lektor Inge Dalsgaard, Formand for DanskLærerforeningen; fagkonsulent Claus H. Christensen, Uddannelsesstyrelsen, Undervisningsministeriet, fysik; sekretariatschef Erik Damberg, DIG; fagkonsulent Lars Damkjær, Uddannelsesstyrelsen, Undervisningsministeriet, romanske sprog; lektor Jørgen Dejgaard, Nyborg Gymnasium og HF, matematik og musik; forskningsmedarbejder, lektor Harry Haue, DIG; lektor Jørgen Husballe, Viborg Katedralskole, historie; fagkonsulent Lise Lauersen, Uddannelsesstyrelsen, Undervisningsministeriet, billedkunst og design; lektor Anne Winther Petersen, Himmelev Gymnasium, Matematiklærerforeningen; lektor Anne Kirsten Pettitt, Vestfyns Gymnasium, Engelsklærerforeningen; lektor Lars Westergaard, Fyns Studenterkursus, idræt.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/IT-pædagogik: fagkonsulent Claus Gregersen, Undervisningsministeriet, datalogi; lektor Jens Bang Jensen, Svendborg Gymnasium, datavejleder; ledende faglærer Bruno Jørgensen, Odense Tekniske Gymnasium, datavejleder; lektor Anne Frausing, formand for Datalærerforeningen; forskningsmedarbejder Claus Michelsen, DIG; lektor Per Morgen, Fysisk Institut, Syddansk Universitet; lektor Hans Erik Pedersen,

Midtfyns Gymnasium, datavejleder; lektor Anne Scott Sørensen, Institut for Litteratur, Kultur og Medier, Syddansk Universitet.

Lærere

Som undervisere på Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik vil blive inddraget lærere samt forskere med specialer i områder, der ikke er dækket af DIG.

I øvrigt vil MA-studerende blive undervist af instituttets stab af videnskabelige medarbejdere: cand.mag. Erik Damberg; mag.art. Harry Haue; cand.mag. Ellen Krogh; cand.scient. Claus Michelsen; cand.psych. Sten Clod Poulsen; cand.mag. Peter Henrik Raae; cand.pæd. Lilian Zöllner, Ph.D.

Desuden medvirker DIG's Ph.D.-stipendiater: mag.art. Claus Engstrøm; mag.art. Bodil Hedeboe; cand.mag. Jesper Thøis Madssen; cand.mag. Tanja Miller; cand.mag. Ole Emil Rasmussen; cand.scient. Verner Schilling; cand.mag. Ulla Senger; cand.mag. Elsebeth Toft; cand.mag. Dorthe Uldall; cand.mag. Niels V. Vogensen; cand.mag. Lisbeth Wiese.

Koordinatorer

Den overordnede koordination af Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik varetages af Erik Damberg, DIG.

Koordinationen af masteruddannelsens enkelte grene er fordelt som følger:

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse: rektor Jens Thodberg Bertelsen, Odense Katedralskole; vicedirektør Carl V. Korum, Vejle Handelsskole og Sten Clod Poulsen, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning: Peter Henrik Raae, DIG og Erik Damberg, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik: Sten Clod Poulsen, DIG; Peter Henrik Raae, DIG og Lilian Zöllner, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik: Harry Haue, DIG; Ellen Krogh, DIG og Claus Michelsen, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/IT-pædagogik: Harry Haue, DIG; Claus Michelsen, DIG.

2. Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse

Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik/Ledelse skal give ledere og kommende ledere af pædagogiske institutioner mulighed for at styrke deres generelle lederkvalifikationer samt evne og lyst til at lede en undervisningsinstitution og dennes pædagogiske processer. Uddannelsen skal sætte ledelsesteam i stand til både at varetage de administrative opgaver, der vokser som følge af decentraliseringen, og navnlig de ledelsesopgaver der følger af, at direktør/forstander/rektor har ansvaret for skolens undervisning og eksamen.

Uddannelsen skal lægge vægt på at udvikle samspillet mellem ledelse, lærere og elever, så skolen skaber fælles holdninger og sikrer kvalitet i undervisningen. Uddannelsen skal tillige kvalificere til at gennemføre udviklingsprocesser på egen institution i samarbejde med lærere og elever.

Lederuddannelsen finder sit indhold og sine metoder i feltet mellem skolens særlige organisation og økonomi, pædagogik og filosofi.

Masteruddannelsen i ledelse henvender sig til rektorer/forstandere og inspektorer fra institutioner med gymnasiale uddannelser, samt til lærere herfra med minimum tre års undervisningserfaring der påtænker at søge sådanne stillinger.

Denne masteruddannelse sætter den MA-studerende i stand til: at varetage administrative opgaver – herunder dem, der følger med decentraliseringen; at varetage de ledelsesopgaver, der følger med ansvaret for skolens undervisning og eksamen; at udvikle og vedligeholde en skolekultur, der med inddragelse af lærere og elever sikrer en fortsat faglig og pædagogisk udvikling.

2.1. Modul 1: KULTURKODER

Modulet har til formål at give den MA-studerende indblik i forhold i den samfundsmæssige udvikling, som har betydning for uddannelsernes og skolernes udvikling og funktion. Uddannelse er ikke længere et 'beskyttet område', men må som andre kulturfænomener til stadighed legitimere sig og spille med mange parter: en stat, der i lyset af videnssamfundet sætter stadig mere fokus på uddannelse, læring og effektivitet; et marked, der stiller øgede og individualiserede krav; en forskning, der både ekspanderer og bliver

mere tværfaglig; faglige foreninger, der engagerer sig både i organisation, ledelse og faglig identitet; samt endelig et samfund, hvis normer og værdier er under forandring og under pres fra globaliseringen og det multikulturelle samfund.

Tema 1: Politiske og kulturelle signaler i forhold til forskellige uddannelsessyn

De gymnasiale ungdomsuddannelser er dynamiske institutioner, der skal kunne kommunikere med interessenter, der ikke altid har sammenfaldende interesser: stat, marked, faglige organisationer, andre forsknings- og uddannelsesinstitutioner m.m.

Der anlægges kulturelle, symbolske og diskursteoretiske synsvinkler på de sammensatte institutionelle og samfundsmæssige forhold, som de gymnasiale ungdomsuddannelser i disse år skal udvikle deres identitet og profil i forhold til, ligesom der introduceres til væsentlige (nationale og internationale) grundsyn på uddannelse, som fx økonomiske og humanistiske.

Tema 2: Organisationskultur og skolekultur

Organisationskulturen er vigtig for de gymnasiale ungdomsuddannelsers læringsmiljø. Forskellige teorier introduceres om organisationskultur med relevans for uddannelsesinstitutioner, herunder funktionalistiske og systemteoretiske med sigte på den lærende organisation, samt symbolteori og diskursteori med henblik på analyse og håndtering af information og kommunikation. Formålet er at sætte de MA-studerende i stand til at kunne analysere de væsentligste træk i egen skolekultur, samt at kunne identificere forskellene mellem egen skolekultur og andre relevante samspilspartneres kultur.

Tema 3: Psykologi og socialisering

Der introduceres i overblikksform til udviklingen inden for psykologien med vægt på de seneste års drejning imod det kulturelle felt, og til socialkonstruktivismen og dens betydning for undervisning, læring og arbejdsmiljø. Der arbejdes med identitetsudvikling i det moderne samfund.

Tema 4: Familiekultur og ungdomskultur

Der introduceres forskellige teorier om familiens og ungdomskulturernes forvandlinger under senmoderniteten, herunder teorier

om det aftraditionaliserede refleksive samfund, videnssamfundet og risikosamfundet, og disse teorier betragtes i lyset af kravet om livslang læring. Endvidere arbejdes der med livsstil og livshistorie med henblik på tematisering af elever og kursisters motivations- og læringsformer.

Tema 5: Kulturmøde og kulturforskelle

Der arbejdes bl.a. via casemateriale med brydninger og medspilsituationer i forskellige typer af kulturelle møder: skolekulturer, ungdomskulturer, kønskulturer og etniske kulturer, samt faglige, administrative og politiske kulturer. Endvidere diskuteres begrebet professionalisme i lyset af kulturmøder.

Tema 6: Skolekultur, skolehistorie og skoleudvikling

Ud fra et internationalt og nationalt perspektiv arbejdes med skolens rolle i det moderne samfund, skolens kultur(er) og deres betydning for praksis.

Der introduceres i overblikksform til de gymnasiale ungdomsuddannelsers historiske og kulturhistoriske udvikling som baggrund for en diskussion af uddannelsernes forskellige profiler vedr. faglighed, læringsmiljø, organisation og ledelse.

2.2. Modul 2: LÆRINGSTEORIER OG PRAKSISFORMER

Modulet har til formål at give den MA-studerende overblik over de internationale og nationale problemstillinger i de gymnasiale ungdomsuddannelser, der knytter sig til læringsstrategier, praksisformer i undervisningen, og udviklingsstrategier for nye kompetencemål og læringssyn. Gennem analyser og cases erhverver den MA-studerende sig viden om den teoretiske baggrund og praktisk erfaring på området.

Tema 1: Uddannelsesmål og dannelsesmål

Der arbejdes med dannelsestænkning og uddannelsestænkning i nationalt og internationalt perspektiv. Forskellige dannelsesteorier og kompetence- og kvalifikationsbegreber præsenteres og sættes i relation til samfundsmæssige, uddannelsesmæssige og etiske/moralske perspektiver og mål.

Tema 2: Pædagogiske holdninger og læringsstrategier

Der præsenteres en række væsentlige pædagogiske grundholdninger og læringsstrategier, herunder kognitive teorier (bl.a. konstruktivisme), kulturhistoriske skoler og psykodynamiske teorier. De pædagogiske traditioner, der er forbundet med humanistiske, naturvidenskabelige og æstetiske fag beskrives.

Tema 3: Implementering af nye læringssyn og pædagogiske metoder

Der arbejdes med nye pædagogiske vinkler. Forskellige modeller for bl.a. implementering af udviklingsarbejde vurderes i relation til international og national udvikling. Der ses på læringsmiljøets betydning, samspillet mellem pædagogik og dannelsesteori, evaluering samt udviklingsstrategier for samspillet mellem pædagogik, kompetencemål og dannelse. En vurdering af brug af IT-medierne indgår i modulet.

Tema 4: Undervisningens organisering

Der arbejdes med forskellige modeller og strukturer for undervisningens organisering. Forholdet mellem forskellige organisations- og arbejdsformer diskuteres i relation til forskellige læringssyn samt til undervisningens rammer: fagbeskrivelser, overenskomster, årsplanlægning, bekendtgørelser, læremidler, læringsmiljøer og bygninger, økonomiske investeringer og vilkår.

Tema 5: Lærer- og elevmedansvar og demokrati

Der arbejdes med forskellige demokratiopfattelser (formelle og uformelle) og organisationsmodeller, elev- og medarbejderrettigheder og -ansvar, projektmodeller, bekendtgørelser og lovgivning.

Tema 6: Kompetenceudvikling og efteruddannelsesstrategier

Der arbejdes med etableringen af den 'lærende skole': efteruddannelsesstrategi, efteruddannelsesplan for faglig opdatering, principper for efteruddannelse af ledere og lærere (faglig, fagdidaktisk, generel pædagogisk, personlig og andet).

2.3. Modul 3: KOMMUNIKATION

Modulet har til formål at give den MA-studerende indsigt i kommunikationsmodeller og ledelsesproblemstillinger vedr. kommu-

nikation. Modulet rækker fra individuel kommunikation med elever og personale til strategisk kommunikation med beslutningsstrategier, og omfatter også konfliktløsning og kommunikation som ledelses- og udviklingsinstrument. Den MA-studerende erhverver sig en række kompetencer gennem arbejde med modeller og cases, der belyser problemstillingerne.

Tema 1: Samtalen, teori og træning

Der arbejdes med kommunikationsteori, psykologiske aspekter af kommunikation, transaktionsanalyse, medarbejdersamtaler, lærerteams samt supervision.

Tema 2: Konfliktløsning (individ-, gruppe- og organisationsniveau)

Der arbejdes på basis af gruppepsykologi og psykisk arbejdsmiljø med forskellige modeller for konfliktanalyse- og konfliktløsning. Disse relateres til de formelle og informelle rammer, hvor lederen kan møde konflikter.

Tema 3: Beslutningsteorier

Der arbejdes med problemanalyse, mødestrukturer og mødestrategier, lovgivning, projektplanlægning samt med beslutningsveje og -kompetencer.

Tema 4: Elevinddragelse i beslutningsprocesser

Der arbejdes med elevansvar, elevrettigheder, elevråd, samt generelt med forskellige demokratiopfattelser og med forælderrollen.

Tema 5: Skolen som lærende organisation

Der arbejdes med forskellige organisationsteorier, sammenhængen mellem adfærd og ledelse, selvevaluering og holdningsbearbejdning.

2.4. Modul 4: RESSOURCESTYRING

Ressourcestyring i bred forstand forudsætter en helhedsbetragtning over uddannelsesinstitutioners samlede virkefelter, som med fordel kan udtrykkes i begrebet 'business planning'. Indholdet i dette modul baseres dels på teoretisk stof dels praktiske undersøgelser som er casefunderede eller med udgangspunkt i egen skole.

Tema 1: Historisk prospekt

Der arbejdes med en kortfattet status over uddannelsesinstitutionens historiske udvikling. Heri indgår beskrivelser af institutioners nøgleområder i fx årsskrifter eller beretninger.

Tema 2: Visioner og mål

Der arbejdes med udvikling af overordnede visioner og målsætninger med udgangspunkt i centralt udviklede politisk-ideologiske betragtninger samt lokalt betingede kulturhensyn.

Tema 3: 'Business'-analyse (hvor er vi?)

Der arbejdes med institutioners styrker, svagheder, trusler og muligheder i en såkaldt SWOT-analyse (Strength-Weakness-Opportunity-Target). Kvalitets- og vidensregnskaber kan ligeledes med fordel indgå i analysearbejdet.

Analyserne indeholder overvejelser over den aktuelle og kommende konkurrencesituation, overgangsfrekvenser, frafaldsstatistik, ungdomskulturelle trends, succeskriterier, interessentundersøgelser, pædagogisk udvikling, medarbejderkvalifikationer, virksomhedskultur/modstand mod forandring i organisationen, rekruttering, økonomi/finansiering, administration og teknologi samt en oversigt over den kommende udvikling inden for det uddannelsespolitiske felt – især mht. strukturer og indhold.

Tema 4: Objectives and targets (hvad vil vi?)

På basis af 'business'-analysen udarbejdes oversigter over en institutions delmål og udviklingsopgaver inden for en nærmere fastsat periode – typisk et år. Der fastlægges en særlig aktivitetsplan for indsatsområderne, hvoraf det også fremgår, hvorledes ansvaret for opgavernes gennemførelse er fordelt.

Tema 5: Strategianvendelse (hvordan vil vi nå det?)

For at opnå de fastlagte delmål og løse de stillede udviklingsopgaver udarbejdes forslag til en strategisk plan samt værktøjskatalog med prioriterede anbefalinger.

Tema 6: Human and no-human resources (hvad skal vi bruge?)

Der udarbejdes en redegørelse for hvilke krav til ressourceanven-

delse, den valgte strategiske model stiller. Hensyn tages til såvel medarbejderressourcer som fysiske ressourcer.

På medarbejdersiden opstilles specifikationer over faglige og personlige kvalifikationskrav, krav til efter- og videreuddannelse, ændringer i organisationsstrukturen på skolen og nyorganisering af undervisningen, ledelsesressourcer samt krav til motivationspsykologiske initiativer.

Vedrørende fysiske ressourcer udarbejdes oversigt over krav til bygninger, lokaleindretning, teknisk udstyr, teknologiske anskaffelser samt administrative forhold.

Tema 7: Økonomi (hvad koster det?)

Der udarbejdes et økonomisk budget for den påtænkte plans gennemførelse. Budgettet skal så præcist som muligt fortælle, hvilke omkostninger der knytter sig til hvilke aktiviteter. Der skal ligeledes gøres overvejelser over hvilke fordele, der følger et succesfyldt projekt og hvilke ulemper der må formodes at være i forbindelse med et beskåret eller ikke-gennemført projekt.

Tema 8: Sensitivitetsanalyse (hvad kan gå galt?)

Der udarbejdes en analyse af projektets »følsomhed og sårbarhed«. Hvilke dele i projektet er de mest sårbare? Hvad vil et evt. uheld koste? Hvilke overvejelser kan gøres på forhånd, og hvorledes kan planen reddes, hvis uheldet er ude?

2.5. Modul 5: STRATEGISK LEDELSE

Strategisk ledelse er at initiere, varetage og følge op på strategisk planlægning og styring på individ-, gruppe- og organisationsniveau.

Målet i dette modul er at bringe relevante teorier i anvendelse på de formelle og informelle situationer, hvor strategisk ledelse udøves. Hensigten er at udvikle de MA-studerendes forudsætninger for at foretage begrundede og hensigtsmæssige valg mellem forskellige strategier og værktøjer til udvikling af skolens organisation og pædagogik.

Tema 1: Værdiledelse

Værdiledelse af en skole bygger på forestillingen om 'den gode skole'. Værdiledelse fokuserer på værdier, som skolen bør give ele-

verne mulighed for at tilknytte kundskaber, egenskaber og færdigheder, anskuet i lyset af den kultur og den fremtid, hvori eleverne skal leve deres liv. Det er i kraft af værdierne, at skolens ledelse og ansatte begrundet skolens måde at være skole på, herunder begrundet valget af givne undervisningsformer og undervisningsforløb.

Til værdiledelse hører evnen til at kunne danne visioner om det fremtidige samspil mellem skolens mikro-verden og den omkringliggende makro-verden.

Der arbejdes med at bringe den MA-studerende til at kunne formulere værdier, danne visioner og vælge målsætning for en moderne, gymnasial ungdomsuddannelse og bringe refleksionerne ind i dialogen med skolens elever og ansatte.

Tema 2: Målstyring

En målstyring omfatter valg af (del-)mål og valg af handlingsplan samt udførelse og evaluering, der atter udløser nye mål etc. Målstyring er en spiralproces.

Projektledelse er en disciplin inden for målstyringen. Studierne i projektledelse omfatter initiering, planlægning, opfølgning og rapportering.

På baggrund af studier i forskellige former for (teorier om) målstyring og deres udførelse, arbejder den MA-studerende med begrundelse, gennemførelse og vedligeholdelse af målstyring på en moderne gymnasieskole.

Tema 3: Organisationsudvikling

Skolens organisationsform og organisationsudvikling er ikke blot et administrativt og strukturelt, men også et pædagogisk og dannelemæssigt anliggende, som kan fremme eller hæmme undervisningens kvalitet, og som har en normativ funktion for de mennesker, der er henvist til den. Skolens organisation tænkes sammen med skolens værdier og mål.

Til studierne i organisationsudvikling hører emner som mødekultur, (formelle og uformelle) beslutningsstrukturer og teambuilding samt diskussioner af forholdet mellem forskellige typer organisationsudvikling og den fagdidaktiske, pædagogiske og dannelsesmæssige kontekst, organisationen indgår i.

På baggrund af historiske og aktuelle teorier om organisationsudvikling får den MA-studerende redskaber til at begrunde, vælge og anvende forskellige organisationsformer.

Tema 4: Personaleledelse

Personaleledelse omfatter indsigt i arbejdstilrettelæggelse, personaleudvikling, personalepolitik, personaleforvaltning, arbejdsmiljø og myndigheders krav til personaleledelse.

Under temaet personaleledelse introduceres en række teorier og metoder til gennem analyse af cases at forstå og håndtere daglige, interne ledelsesopgaver på et gymnasieskole, bl.a. i lyset af forskellige myndigheders krav til moderne personaleledelse.

Tema 5: Strategier for skoleudvikling

Målet er at få beskrevet forskellige typer af skoleudvikling, samt hvorledes de implementeres i praksis.

Udgangspunktet er en belysning af de faser, forskellige former/modeller for skoleudviklingsprojekter gennemløber, herunder en diskussion af faktorer, som ændres: fx læreplaner, materielle rammer, undervisningsmateriale, pædagogiske metoder, læreruddannelse, ledelses- og magtstrukturer samt skolemiljøet.

Det diskuteres hvorledes et projekt igangsættes, hvilke faser det gennemløber, samt hvilke styringsmuligheder MA-studerende har.

Tema 6: Evaluering som et led i skoleudvikling

Målet er, at den MA-studerende får kendskab til forskellige modeller og værktøjer til intern skoleevaluering og stifter bekendtskab med de styrende principper for god evaluering.

Der arbejdes med modeller til opstilling af målsætning, handlingsplan og evaluering. Kvalitative og kvantitative metoder gennemgås, og det diskuteres hvorledes resultaterne af en evaluering benyttes, samt hvorledes man skaber en evalueringskultur på en skole, som kan bruges til intern kvalitetsudvikling.

2.6. Modul 6: CASESTUDIES: LEDERSKAB

Dette modul forudsætter modulerne 1-5. Der arbejdes fx med flg. temaer: Lederstil og lederperson; personliggørelse af ledelse; ledelsesevaluering; personlig udvikling.

Praktiske informationer

Pris:

Enkeltmodul	kr. 10.000,00
2 moduler	kr. 15.000,00
Hele forløbet (6 moduler)	kr. 40.000,00

Tilmelding:

Senest 15.4. 2000. For MA-studerende med egenfinansiering er sidste frist for tilmelding 1.6. 2000.

Start:

1.9. 2000

Yderligere information

Et informationshefte om hver uddannelse samt ansøgningskema kan fås ved henvendelse til

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik,
Syddansk Universitet – Odense Universitet,
Campusvej 55, 5230 Odense M

Tlf. 6550 3640, e-mail: dig@dig.sdu.dk
eller informationshefter og ansøgningskema kan findes på
www.dig.sdu.dk

Ved henvendelse til instituttet kan du også få yderligere oplysninger vedr. uddannelsernes faglige indhold og studieforholdene.